

Innhold

Porteføljeplan for Utdanning og kompetanse

Publisert 11 sep 2020

Del | Last ned

Gjelder fra 2020

Porteføljeplanen beskriver investeringsmål, tiltak og forventede virkninger og samfunnseffekter av investeringene. Planen beskriver tiltak som skal iverksettes gjennom porteføljestyrets egne investeringer og tiltak som må iverksettes gjennom investeringer gjort av andre styrer. Operasjonaliseringen av porteføljeplanen fremkommer i de treårige investeringsplaner. Grunnlaget for investeringsplanene er i tillegg til porteføljeplanen, årlige porteføljeanalyser, årlige tildelte budsjetter og porteføljestyrets langtidsbudsjett.

Definisjon av porteføljen

Porteføljen for *Utdanning og kompetanse* dekker forskning og innovasjon om og for hele utdanningssektoren fra barnehage og skole til høyere utdanning, kompetanse og arbeidsliv. For å møte framtidens utfordringer er det behov for å styrke utdanningenes kvalitet og relevans og å rette oppmerksomheten mot samspillet mellom utdanningssystemet og den læring og kompetanseutvikling som skjer i samfunns- og arbeidsliv. Porteføljen skal bidra til utviklingen av et velfungerende utdannings- og forskningssystem og gode utviklingsmuligheter for alle.

Utdanning og kompetanse er avgjørende for arbeidslivets innovasjons- og konkurranseevne, velferdsstatens bærekraft, offentlig meningsdannelse og demokrati og er et grunnpremiss for øvrig samfunnsutvikling. Utdanning og kompetanse er nødvendig for å sikre enkeltmenneskers tilknytning til arbeidslivet og bidrar også til sosial utjevning og bærekraftig vekst. Mestring og riktig kompetanse gir positive erfaringer i møte med samfunnsliv og i arbeid, og også med videre læring og utdanning. Utdanning og kompetanse i bred forstand har verdi for den enkelte og bidrar til livskvalitet og økt livsmestring. Forsknings- og utdanningssektorens størrelse og komplekse samfunnsoppdrag gjør at forskning og innovasjon spiller en viktig rolle i arbeidet med å nå målet om framtidsrettede utdannings- og opplæringsmuligheter for hele i befolkningen hele livet.

Porteføljen *Utdanning og kompetanse* har derfor et bredt nedslagsfelt og flere strategiske mål. Porteføljen skal finansiere langsiktig grunnleggende forskning med teori- og metodeutvikling samt anvendt empirisk forskning og innovasjon av høy kvalitet. Ambisjonen er at innsatsen bidrar til samspill mellom aktører på feltet og at koblingen mellom strategisk grunnforskning, anvendt forskning og innovasjon styrkes.

Porteføljen og -planen struktureres via fire dimensjoner og gjenfinnes også i prioriteringene i kap. 2 nedenfor.

Fag

Utfordringene er sammensatte og krever innsats fra flere fagområder og sektorer. Det etterspørres forskning fra alle disipliner på tvers av fag og fagområder. Porteføljen omfatter flere disipliner hvorav hovedtyngden er innen utdanningsvitenskap og samfunnsvitenskap, men humaniora, matematikk og naturvitenskap, medisin og helsefag, og teknologifag er også representert.

Forskningstemaer

Porteføljen dekker forskning og innovasjon innenfor og på tvers av fire bredt definerte temaområder;

1. undervisning og læring, utdanningens og læringens innhold og vurderingsformer,
2. profesjonsutdanning og profesjonsutøvelse,
3. styring, ledelse og organisering av utdanningssektoren og
4. utdanningssystemets rolle i samfunns- og arbeidsliv

Anvendelsesområde

Målgrupper for kunnskapen som porteføljes forskning og innovasjonsprosesser frambringer er aktører og interessenter knyttet til utdanningssektoren på alle nivåer.

FoUol-verdikjede

Porteføljen omfatter mange typer kunnskapsproduksjon, fra grunnleggende forskning via handlingsrettet og anvendt forskning, til forskning med brukerinvolvering med tett kobling til praksisfeltet, innovasjon og utviklingsarbeid.

Overordnede mål og prioriteringer

I *Langtidsplanen for høyere utdanning og forskning 2019–2028*^[1] inngår utdanning og kompetanse som en forutsetning for å oppnå de overordnede målsettingene i strategien om *styrket konkurransekraft og innovasjonsevne, møte store samfunnsutfordringer* og utvikle *fagmiljøer av fremragende kvalitet*. Det er derfor behov for god og oppdatert kunnskap om hvordan utdanning og forskning virker i praksis. For å skape gode barnehager, gode skoler og et utdanningssystem med muligheter for alle, er vi avhengige av å vite hva som fungerer. Målene om å utvikle fagmiljøer i hele landet, styrke forskningsdrevet innovasjon og møte aktuelle samfunnsutfordringer gjelder også for utdanningssektoren.

Kunnskapsdepartementets strategi for norsk Utdanningsforskning 2020–2024 *Forskning, kunnskapsmeglning og bruk*^[2] følger opp Regjeringens ambisjoner i Langtidsplanen og er retningsgivende for de langsiktige satsingene og prioriteringene for forskning om og for utdanning. Forskning av høy kvalitet og relevans er viktig for å treffe gode beslutninger på alle nivå i utdanningssektoren. Strategien vektlegger at forskning skal gjøres tilgjengelig og forståelig for brukerne i sektoren. Ambisjonene og føringene i strategien er relevante for Forskningsrådets investeringer i forskning og innovasjon på utdanning- og kompetanseområdet.

Norsk utdanningsforskning ble evaluert i 2018. Evalueringen^[3] viser at det har vært en god vekst innenfor norsk utdanningsforskning og den konkluderer med at flere institusjoner har god kvalitet og kapasitet i forskningen. Videre sier evalueringen også at forskningen i stor utstrekning tas i bruk. Rapporten peker samtidig på utfordringer knyttet til publisering på høyt internasjonalt nivå, samarbeid nasjonalt og internasjonalt, brukerinvolvering, rekruttering og karriereutvikling på ulike nivåer. Evalueringen vil være et viktig kunnskapsgrunnlag for porteføljestyringen sammen med NIFUs kartlegginger av ressursinnsatsen på feltet.

Aktuelle problemstillinger og utfordringer er av svært stor interesse, og det er høy aktivitet knyttet til ulike bestillinger av nasjonale utredninger. Disse vil fortløpende kunne inngå som en del av kunnskapsgrunnlaget for arbeidet på feltet. Videre er aktuelle meldinger og nasjonale strategier en viktig del av det overordnede målbildet for Porteføljen.

Meld. St. 18 (2014–2015) *Konsentrasjon for kvalitet*^[4] (Strukturreformen) legger til grunn at Norge trenger akademiske miljøer som kan hevde seg i den internasjonale konkurransen, møte store samfunnsutfordringer, opprettholde velferdsstaten og ivareta regionenes behov. Det er fortsatt for mange små, og sårbare forskningsmiljøer, mange spredte og små utdanningstilbud med sviktende rekruttering og lavere internasjonal deltakelse enn ressursgrunnlaget tilsier. Det er her særlig uttrykt bekymring for kvaliteten i noen sentrale profesjonsutdanninger.

Meld. St. 14 (2019–2020) Kompetansereformen – Lære hele livet har som mål at ingen skal gå ut på dato som følge av manglende kompetanse. Meldingen inneholder flere tiltak rettet mot å tette gapet mellom hva arbeidslivet trenger av kompetanse, og den kompetansen arbeidstakerne faktisk har.

Meld. St. 16 (2016–2017) Kultur for kvalitet i høyere utdanning^[5] Gjennom å utdanne kandidater med høy kompetanse spiller universitetene og høyskolene en avgjørende rolle i samfunnet. Universitetene og høyskoler må tilby oppdaterte og relevante utdanninger som motiverer til læring og gjennomføring. Med denne meldingen gir regjeringen universitetene og høyskolene flere verktøy og rammer for å heve utdanningskvaliteten

Nasjonal strategi for kvalitet og samarbeid i lærerutdanningene Lærerutdanning 2025^[6] er relevant og følges opp av Forskningsrådet gjennom blant annet tildeling til Nasjonal forskerskole for lærerutdanningene – NAFOL og midler til didaktisk forskning ved grunnskolelærerutdanningene (1–10).

Det har vært en økende oppmerksomhet rundt forskning på effekter av tiltak og langtidsplanen understreker også behovet for at effekter av tiltak må dokumenteres gjennom blant annet effektforskning. Utlysningen av midler til forskning på effekter av tiltak for økt kvalitet i barnehage, grunnskole og videregående opplæring er en direkte oppfølging av Meld. St. 21 (2016–2017) *Lærelyst – Tidlig innsats og kvalitet i skolen*^[7]. Meldingen beskriver en ny modell for kompetanseutvikling som en del av Regjeringens kompetansestrategi. Forskningsrådet har ansvar for å følge ordningen som gjelder forskning på effekter.

Videre er *Meld. St. 6 (2019–2020) Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO*^[8] opptatt av at barnehagen og skolen som gir muligheter for alle barn og unge – uavhengig av sosial, kulturell og språklige bakgrunn, kjønn, kognitive og fysiske forskjeller. Dette krever inkluderende fellesskap og tidlig innsats. Regjeringen vil i denne stortingsmeldingen legge til rette for at kompetansen kommer tett på barna og elevene og vil blant annet styrke det tverrfaglige samarbeidet og sette i gang et varig kompetanseløft.

Meldingene er en del av situasjonsanalysen og beskriver forskningsbehov. Vi trenger gode forskningsmiljøer med sterk metodekompetanse, relevant forskningsinfrastruktur og tilgang på nye medarbeidere med solid og oppdatert kunnskap ifra

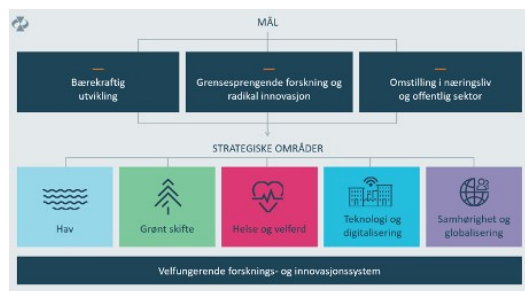
flere forskningsområder og disipliner.

Økt bruk av forskning og innovasjon og en sterkere rolle for forskningen må skje i samspill mellom forskning, utdanning og praksis. Utfordringen ligger i å skape balanse mellom finansiering til ulike områder, formål og tema. Til sammen skal investeringene resultere i ønskede effekter og langsiktige virkninger på sentrale utfordringer i utdanningssektoren og bidra til ny utvikling og innovasjon.

Verden er i rask endring og utdanningssektorens rolle er sentral for å møte de store utfordringene samfunnet står overfor. Et godt utviklet utdannings- og opplæringsstilbud for hele befolkningen hele livet og et omstillingsdyktig arbeidsliv er grunnleggende for å nå videre målsettinger.

Mål for Utdanning og kompetanse: Forankring i Forskningsrådets strategi

De overordnede målene til porteføljen for Utdanning og kompetanse tar utgangspunkt i målbildet til Forskningsrådets reviderte strategi (2020), supplert med nasjonale mål og strategier for forsknings- og innovasjonspolitikken. Forskningsrådets overordnede målbilde består av tre overordnede mål og fem strategiske områder. Et velfungerende forsknings- og innovasjonssystem er en forutsetning for å oppnå målene og bidra til de strategiske områdene.

Utdanning og kompetanse legger grunnlaget for nåværende og fremtidig kunnskapsutvikling, både knyttet til forskning og innovasjon og vil kunne bidra inn i måloppnåelsen i Forskningsrådets strategi. De tre hovedmålene om *Bærekraftig utvikling*, *Grensesprengende forskning og radikal innovasjon* og *Omstilling i næringsliv og offentlig sektor* vil alle være relevante mål om enn på ulike måter. Det er spesielt målet om *Omstilling i næringsliv og offentlig sektor* hvor porteføljens innsats vil kunne bidra. Utdanning og kompetanse i et livslangt perspektiv er en viktig forutsetning her, og et godt utdannings- og kompetansetilbud er avgjørende for alt arbeidsliv og også for næringslivets konkurranseevne. Det er her behov for ny kunnskap som kontinuerlig videreutvikler utdanningens og utdanningssystemets kvalitet og relevans. Et spesielt aktuelt mål vil være *Omstilling av offentlig sektor gjennom forskningsstøttet kunnskapsutvikling og innovasjon*, i og med at utdanningssektoren er en viktig del av offentlig sektor.

Utdanning og kompetanse er også avgjørende for alle de strategiske områdene i Forskningsrådets strategi og vil kunne bidra inn på alle områdene *Hav*, *Grønt skifte*, *Helse og velferd*, *Teknologi og digitalisering* og *Samhørighet og globalisering*. Men det er særlig innenfor de strategiske områdene *Helse og velferd* og *Samhørighet og globalisering* hvor Porteføljens investeringer og forskningspolitiske rådgivning spesielt vil bidra til å nå Forskningsrådets målsettinger.

Aktuelle delmål som Porteføljen vil bidra til innenfor de strategiske områdene i strategien knyttet til *Helse og velferd* er:

- Redusert utenforskap og høy yrkesdeltagelse
- Bærekraftig velferdssystem tilpasset en endret befolkningssammensetning

Når det gjelder dette strategiområdet kan det spesielt trekkes fram at strategien peker på behovet for å sikre god helse og velferd i en mangfoldig befolkning og at det er behov for mer forskningsbasert kunnskap som kan bidra til effektive tiltak for å redusere ulikheter i levekår og helse, herunder sikre gode levekår og utdanningsmuligheter for barn og unge, og å fremme god helse fra ung alder av.

Videre peker strategien på at Norge har høy yrkesdeltagelse sammenlignet med andre OECD-land. Endringer i arbeidslivet, som digitalisering og automatisering, endrer imidlertid behovet for arbeidskraft og stiller økende krav til utdanning og kompetanse. For å sikre utdanning av høy kvalitet i hele befolkningen og fortsatt høy yrkesdeltagelse til tross for demografiske og sosiale endringer, må det investeres i forskning om forutsetningene for et inkluderende arbeidsliv, herunder tiltak for å videreutvikle utdanningene og samt redusere frafall, tidlig uførhet og sykefravær. Her vil Porteføljen kunne bidra til måloppnåelse ved å finansiere forskning som belyser problemstillinger på feltet.

Aktuelle delmål som Porteføljen vil bidra til innenfor de strategiske områdene i strategien knyttet til *Samhørighet og globalisering* er:

- Et robust demokrati som nyter høy tillit og legitimitet
- Et inkluderende, mangfoldig og likestilt samfunn

Strategien løfter fram hvordan de nordiske landene er velferdsstater som etter andre verdenskrig har vært preget av relativt små sosiale forskjeller, høy tillit i befolkningen og sterke sivilsamfunn. En aldrende og mer sosialt og kulturelt heterogen befolkning i kombinasjon med økt økonomisk ulikhet kan svekke oppslutningen om og finansieringen av velferdssamfunnet og utfordre demokratiske institusjoners legitimitet. Økt forskning om forutsetningene for et inkluderende, mangfoldig og likestilt samfunn er viktig for å motvirke en slik utvikling.

Utdanning og kompetansebygging har stor samfunnsmessig betydning og er en selvfølgelig plattform for et *velfungerende forsknings- og innovasjonssystem*. Samtidig er et velfungerende forsknings- og innovasjonssystem både en forutsetning for måloppnåelse på utdanningsfeltet og et mål for deler av innsatsen innenfor porteføljen.

Porteføljens innsats vil bidra til et *Velfungerende forsknings- og innovasjonssystem* og her vil Porteføljen særlig kunne bidra til:

- Godt samspill mellom utdanning, forskning og innovasjon
- Høy deltagelse i internasjonalt forskningssamarbeid

Porteføljen *Utdanning og kompetanse* er godt forankret i Forskningsrådets strategi, og er en viktig bidragsyter til å oppnå målene.

Prioriteringer for forskningen i porteføljen

For å realisere porteføljens mål må hele Norge tas i bruk, dette gjelder at både alle deler av sektoren involveres, men også at forskningskompetanse styrkes og spres. Utdanningssektoren er en stor og sammensatt sektor med mange aktører involvert. Det er behov for å mobilisere bredt, koordinert og målrettet blant aktuelle forskningsmiljøer, statlig og lokal forvaltning.

Forskningsrådet skal investere i forskning og innovasjon på utdannings- og kompetansefeltet for å oppnå:

- Gode og attraktive utdannings- og opplæringsmuligheter for hele befolkningen
- Et omstillingsdyktig og kompetent arbeidsliv

Målene vil bidra til å prioritere innsats som kan gi økt livskvalitet og høyere livsmestring for den enkelte og et bærekraftig samfunn. Riktig utdanning og kompetanse og gode muligheter for læring gjennom hele livet er avgjørende for velferd og omstilling.

Referanser

1	Meld. St. 4 (2018–2019) Langtidsplan for høyere utdanning og forskning 2019–2028
2	Forskning, kunnskapsmegling og bruk. Strategi for utdanningsforskning 2020–2024 (Kunnskapsdepartementet 2020)
3	Evaluation of Norwegian education research, Forskningsrådet 2018
4	Meld. St. 18 (2014–2015), Konsentrasjon for kvalitet
5	Meld. St. 16 (2016–2017), Kultur for kvalitet i høyere utdanning
6	Kunnskapsdepartementet 2017: Nasjonal strategi for kvalitet og samarbeid i lærerutdanningene Lærerutdanning 2025
7	Meld. St. 21 (2016–2017) Lærelyst - Tidlig innsats og kvalitet i skolen
8	Meld. St. 6 (2019–2020) Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO

Faglige prioriteringer

For å møte behovene for kunnskap og løsninger som Porteføljen *Utdanning og kompetanse* krever, må den inkludere mange fagområder og ulike forskningsdisipliner.

Forskning om, for og i utdanningssektoren samt læring i arbeidslivet, er et forskningsfelt med varierende kapasitet, kvalitet og kompetanse. Porteføljen har en tverr- og flerfaglig tilnærming fordi den skal dekke kunnskapsbehov knyttet til den enkeltes læring og utvikling, praksisfeltets virkemåte så vel som kunnskapsbehov for forvaltning og politikkutforming. Dette krever forskning fra ulike fagområder og flere disipliner. Dette innebærer blant annet å videreutvikle produktive og kompetente forskningsmiljøer som kan frembringe forskning av høy kvalitet. Porteføljen skal også bidra til utviklings- og endringsprosesser i utdanningssektoren og legge til rette for kunnskapsutvikling som tar utgangspunkt i brukernes og aktørenes behov der dette er aktuelt.

Tematiske prioriteringer

Porteføljen *Utdanning og kompetanse* omfatter forskning og innovasjon innenfor fire bredt definerte temaområder:

A. Læringsprosesser, vurderingsformer og læringsutbytte

- B. Praksis, profesjonsutøvelse og kompetanseutvikling
- C. Styring, ledelse, organisering og resultatoppnåelse
- D. Utdanning, samfunn og arbeidsliv

Temaområdene dekker forskningsfeltets faglige bredde og Porteføljen inviterer til bidrag fra ulike fag og forskningstradisjoner som er opptatt av spørsmål knyttet til utdanning og kompetanse. Det er behov for å styrke forskningsinnsatsen innenfor alle temaområdene. Men det er også behov for å se temaområdene i sammenheng og få analyser på tvers av områdene noe som kan styrke det fler- og tverrfaglig forskning på feltet. Vi etterspør forskning som belyser overgangene mellom de ulike nivåene i utdanningsløpet og overgangen og samspillet mellom utdanning, samfunn og arbeidsliv. Forskning som ser på samspillet mellom utdanningene og den læring og kunnskapsutvikling som skjer utenfor utdanningsinstitusjonene er særlig aktuell. Samfunnet vi lever i blir stadig mer teknologiintensivt og læring skjer i økende grad i samspill med digital teknologi. Digitale teknologiers betydning og funksjon i organisasjoner, skole og samfunn er aktuell tematikk. De fire tematiske områdene beskriver tematikk som er relevant og viktig å videreutvikle forskningsmessig, og hvor det er behov for kreativitet og nytenkning.

A. Undervisning og læring

Tema omfatter forskning og innovasjon på mål, innhold, metode og praksis for undervisning og læring i utdannings- og opplæringsinstitusjoner og i arbeidslivet. Hvordan lærer vi, og hva er det som bidrar til å fremme god læring og utvikling for ulike individer, grupper og organisasjoner i ulike kontekster? Det er behov for forskning og innovasjon som kan bringe kunnskap og praksis videre i utdanningssektoren når det gjelder læringsprosesser, vurdering og vurderingsformer, læringsutbytte og kunnskapsutvikling. Nye former for kunnskaps- og ferdighetstilegnelse og formidling og hvordan en på kvalifiserte måter kan vurdere og evaluere kunnskaper, ferdigheter og innsikt som barn, unge og voksne har tilegnet seg. Herunder kommer forskning og innovasjon knyttet til å utvikle og bruke ulike former for vurdering som fremmer læring. Ny metodikk og utforskende undervisnings- og læringsformer, læring i og på tvers av ulike fag, barn og unges medvirkning, tilpasset opplæring og spesialundervisning er aktuelle tema. Forskning kan også knyttes til hvordan læring, identitetsdanning og livskvalitet påvirkes av variasjoner i bakgrunnsfaktorer, erfaringer, undervisningens innhold og kvalitet, psykososialt miljø og sosioemosjonell utvikling. Samspillet mellom individet og læringens kontekst er i endring og teknologi- og kunnskapsutviklingen gir nye forutsetninger og muligheter, men også nye problemstillinger for læring. Dette berører bl.a. læringens innhold, utvikling av grunnleggende ferdigheter, nye kunnskapsområder og kompetanse- og læringsmål.

Aktuelle forsknings- og innovasjonsspørsmål i denne sammenheng er hvordan ny og relevant kunnskap skapes, organiseres og kommuniseres med deltakelse og medvirkning fra aktuell ekspertise eller gjennom bruk av nye medier og digital teknologi. Barn, unge og voksne utvikler på ulike måter identitet, kompetanse og kunnskap som skapes og deles på nye arenaer utenfor samfunnets etablerte utdanningsinstitusjoner. Det er aktuelt med forskning om og innovasjon knyttet til hvordan nye former for læring og kunnskapsutvikling påvirker utdanningsinstitusjonene og systemet. I den sammenheng er det behov for å mobilisere betydelig flere som kan bidra med kunnskap og erfaringer fra ulike vitenskapelige felt.

B. Praksis, profesjonsutøvelse og kompetanseutvikling

Temaområdet omfatter forskning og innovasjon om praksis og profesjonsutøvelse. Praksis og profesjonsutøvelse i for eksempel barnehager, skoler og opplærings- og utdanningsinstitusjoner er viktig for kvaliteten i tilbudene og hvordan dette blir tilbud som inkluderer alle. God utvikling krever rom for å stille spørsmål og lete etter svar gjennom refleksjon over verdivalg og utviklingsbehov, og bruk av forskning, erfaringsbasert kunnskap og etiske vurderinger som grunnlag for målrettede tiltak. Det er behov for å vite hva som er kvalitet og hvordan det er mulig å styrke kvalitet i praksis, profesjonsutøvelse og kompetanseutvikling. Det er derfor aktuelt med forskning og innovasjon som retter oppmerksomheten mot kunnskapsbasert praksis og utviklingen av verktøy, systemer og modeller som fremmer kunnskapsbasert praksis. Det er også aktuelt med forskning om og innovasjon for kvalifisering og kompetanseutvikling, nye arbeidsformer og organisasjonsmodeller. Dette kan være særlig relevant i forbindelse med utfordringer med mangel på kvalifisert arbeidskraft.

I arbeidet med barns, unges og voksnes læring og utvikling er det også et spørsmål om hvilke roller ulike profesjonsutøvere og praksisfelt har og hvordan det er mulig å fremme kvalitet i utdanningssektoren gjennom flerprofesjonelt samarbeid.

Innenfor temaområdet ligger også satsingen *Forskningskompetanse i utvalgte profesjonsutdanninger* PROFESJON. Satsingen er rettet mot fire utdanningsgrupper: Helse- og velferdsutdanninger, lærerutdanning, ingeniørutdanning og økonomisk-administrative utdanninger og er med dette ikke avgrenset til utdanningsfeltet hvor formålet er å styrke det forskningsbaserte grunnlaget for utdanningen og profesjonsutøvelsen. styrke og støtte opp om institusjonenes strategiske prioriteringer og å styrke kompetansen som ligger til grunn for de utvalgte profesjonsutdanningene.

C. Ledelse, organisering og styring

Prioriteringen omfatter forskning og innovasjon på politiske, juridiske og økonomiske forhold knyttet til ledelse, organisering og styring i utdanningssektoren, på system og institusjonsnivå.

Styring og ledelse står sentralt i arbeidet med å styrke resultatene i utdanningssektoren. Samtidig er det ikke enkelt å omsette utdanningspolitiske ambisjoner til praktisk handling. Det er derfor behov for forskning som kan gi kunnskap om

sammenhengene mellom reformer og endringer innenfor styring, organisering og ledelse og resultater på ulike nivåer i utdanningssystemet. Forskningen kan ha et tverrfaglig og flerfaglig fundament som vil kunne identifisere effektene av styring, organisering og ledelse langs ulike dimensjoner. Det er behov for å utforske hva som kjennetegner kompleksiteten mellom styringsstrukturene og aktørene i systemet, og det er behov for forskning som kan belyse hvilke konsekvenser ulike styringsformer har for aktørforståelse, prosesser og resultater, mål og organisasjonsformer – lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt.

Det er også behov for å utforske nye samarbeids- og organiseringsformer samt lederskap på ulike nivå i utdanningssystemet. Forskning for bedre å forstå betingelsene for ledelse, der sammenhengene mellom formell og uformell ledelse, kulturelle forhold og koplinger til praksis utforskes, er aktuell i denne sammenheng.

D. Utdanning og kompetanse i samspill med arbeids- og samfunnsliv

Prioriteringen omfatter forskning og innovasjon på individuelle og samfunnsmessige forutsetninger for, og effekter av, deltakelse i utdanning eller andre kompetansetiltak.

Utdanning og livslang læring er avgjørende for Norges konkurranseevne og verdiskaping, for helse og velferd og for langsiktig yrkesdeltakelse. Utdanning og læring er viktig for å fremme demokrati, toleranse og likeverd og for å håndtere og ivareta ulikhet og mangfold – både innenfor utdanningssystemet, i arbeidslivet og i samfunnet. I denne sammenhengen er tilgang til og deltakelse i utdanningssystemet og/eller andre strukturerte kompetansetiltak, avgjørende for samfunnsutviklingen.

Forskningen bør bidra med mer og dypere kunnskap om overgangene innenfor utdanningssystemet, men også overgangene og relasjonen mellom utdanningssystemet og arbeidslivet. Det er særlig behov for forskning som kan belyse økonomiske og sosiale konsekvenser av frafall på de ulike utdanningsnivåene og som kan identifisere kritiske faktorer for gjennomføring av utdanningsløpene. Relevante faktorer er utdanningsvalg, sosialisering, identitet, kjønn, sosiale og økonomiske forhold så vel som samspill mellom utdanning, arbeidsliv, hjem og lokalsamfunn. Hvordan kunnskap om frafall og gjennomføring kan brukes for å utvikle praksis i skole, opplærings- og utdanningsinstitusjoner bør utforskes videre. Forskning knyttet til kulturelt mangfold og integrering kan være spesielt relevant. Hvilke muligheter den digitale utviklingen gir for deltakelse i formelle, ikke-formelle og uformelle læringsløp er også aktuelle områder for forskning og innovasjon om spillet mellom utdanning, samfunn og arbeidsliv. I et videre perspektiv er det viktig å rette oppmerksomheten mot utdanningssystemets rolle, mandat, ideer og mål sett i forhold til nasjonale og internasjonale endringsprosesser. Den teknologiske utviklingen og globaliseringen har for eksempel betydelige konsekvenser for de nasjonale arbeidsmarkedene og samfunnets kompetansebehov. I denne sammenheng er det behov for mer kunnskap om hvordan utdanningssystemet, inkludert utdanningsfinansieringen, kan, bør og vil tilpasse seg de fundamentale endringer som skjer i arbeidslivet, familien og samfunnet.

Prioriterte forskningsarter

Porteføljen *Utdanning og kompetanse* har et bredt faglig/tematisk nedslagsfelt og strategiske mål og skal finansiere langsiktig grunnleggende forskning med teori- og metodeutvikling samt anvendt empirisk forskning og innovasjon. Innsatsen skal bidra til samspill mellom aktører på feltet og ha som ambisjon å styrke koblingen mellom strategisk grunnforskning, anvendt forskning og innovasjon på utdanningsområdet.

Porteføljen forholder seg til et forskningsfelt med varierende kapasitet, kvalitet og kompetanse og en sektor med mange aktører. Vi trenger en differensiert strategi med variert bruk av ulike støtteordninger og søknadstyper som samlet vil understøtte porteføljens målsettinger. Vi vil bestrebe en balanse mellom ulike prosjekttyper. Samarbeid med og involvering av ulike brukergrupper kan være viktig for fornyelse og innovasjon i utdanningssektoren og for å styrke anvendelse og relevans. Gjennom aktiv porteføljestyling og dialog med forskningsmiljøene og brukerne av forskningen, vil Forskningsrådet også bidra til strategisk styring og koordinering av de ulike forskningsaktørene.

Prioriteringer i EUs rammeprogram (Horisont Europa)

Horisont Europa (2021–2027) vil finansiere forskning og innovasjon av relevans for porteføljens prioriteringer. Innenfor søylen "Globale utfordringer og konkurransedyktig næringsliv" er hensikten å skape produkter og løsninger som svarer på konkrete og politisk definerte samfunnsutfordringer. I denne søylen er det særlig klyngen Kultur, kreativitet og inkluderende samfunn som vil dekke samarbeidsprosjekter innenfor samfunnsforskning. Klyngen har et tentativt budsjett på 1,2 mrd. euro for syvårsperioden. De såkalte intervensjonsområdene i klyngen er demokrati og styring, kulturarv samt sosial og økonomisk transformasjon. Alle nivåer, fra det lokale til det globale, er aktuelle. Innenfor EU er utdanning definert som et nasjonalt anliggende. Likevel inngår utdanning og kompetanseområdet indirekte i prioriteringer i Horisont Europa. Eksempelvis nevnes utdanning ofte i sammenheng med forutsetning for demokrati, inkludering og sosial samholdighet, like muligheter, bærekraft, arbeid, sysselsetting og digitalisering. På tross av at utdanning er et nasjonalt ansvar, er det pågående politiske initiativer i EU som oppfordrer landene til å utvikle politikken i en gitt retning ("soft law"). Ett eksempel er EUs sosialpolitikk, hvor landene i 2017 ble enige om 20 prinsipper for hva som er sosialt rettferdig. Det første prinsippet i *The European Pillar of Social Rights* handler om like muligheter til utdanning, opplæring og livslang læring: "Everyone has the right to quality and inclusive education, training and life-long learning in order to maintain and acquire skills that enable them to participate fully in

society and manage successfully transitions in the labour market.”

Det europeiske forskningsrådet (ERC) er en viktig, åpen konkurransearena i Horisont Europa. Vektlegging av tverrfaglighet og tverrsektorielt samarbeid vil dessuten kunne åpne for muligheter i bredden av Horisont Europa, det vil si på tvers av søyler og klynger.

Det er ventet at aktivitetene i EUs rammeprogram først og fremst vil komplettere og ha merverdi for den nasjonale innsatsen i porteføljen. En rapport som har evaluert effektene av norsk deltakelse i EUs 7. rammeprogram og de fem første årene av Horisont 2020, konkluderer med at deltakelsen bidrar til økt kvalitet i norsk forskning, øker innovasjons- og konkurransevnen, bidrar til bærekraftig verdiskapning og utvikler Norges forsknings- og innovasjonssektor. Norske aktører får tilgang på mer kunnskap, flere internasjonale forskernettverk og internasjonale markeder gjennom rammeprogrammet enn om pengene i et tenkt alternativscenario hadde blitt kanalisert gjennom Forskningsrådet.

Forskningsrådet bør bidra til at behovet for å styrke europeisk utdanningsforskning settes på dagsorden, for eksempel i arbeidet med utforming av arbeidsprogrammer i Horisont Europa. Mulige temaer er forholdet mellom høyere utdanning, forskning og innovasjon, digitalisering av utdanning og komparative studier av utdanning i Europa. Det bør også vurderes om prosjekter med nasjonal finansiering kan “rigges” med tanke på at norske miljøer skal nå fram i utlysninger i rammeprogrammet.

Andre prioriteringer

Porteføljen *Utdanning og kompetanse* skal bygge opp om Forskningsrådets arbeid med å være en pådriver for samhandling mellom fag, fagområder, aktører i sektoren og en god dialog mellom forskning og samfunn. Gjennom aktiv porteføljestyling og dialog med forskningsmiljøene og brukerne, vil porteføljen bidra til strategisk prioritering og faglig koordinering av de ulike forskningsaktørene. Evalueringen av norsk utdanningsforskning i fra 2018^[9] viser at det har vært en vekst innenfor norsk utdanningsforskning målt i ressursinnsats. Evalueringen konkluderer med at flere institusjoner har god kvalitet og kapasitet i forskningen, og at forskningen i stor utstrekning tas i bruk i kommuner og fylkeskommuner. I rapporten er det samtidig pekt på noen utfordringer. Det er behov for mer publisering på høyt internasjonalt nivå, mer samarbeid nasjonalt og internasjonalt – ikke minst tverr- og flerfaglig, øke relevansen av forskningen, mer fokus på praksisrelaterte problemer, mer samarbeid med og involvering av brukere, klarer kobling mellom forskergrupper og institusjonenes strategi, styrke forskningsledelse og bedre rekruttering og karriereutvikling på ulike nivåer.

Porteføljens prioriteringer vil særlig være knyttet til:

Samspill mellom utdanning, forskning og praksis

Styrke kunnskapsgrunnlaget, og bidra til kompetanseutvikling innenfor (institusjonenes) prioriterte områder. Porteføljen må bidra til utvikling av fremragende forskningsmiljøer. Strategisk fokus og faglig konsentrasjon i miljøene er en forutsetning for dette. Prioriteringen omfatter forskning og innovasjon i og på profesjonsutdanninger og profesjonsutøvelse. Forskningskompetansen og kunnskapsgrunnlaget for profesjonsutdanninger innenfor utvalgte profesjonsutdanninger skal styrkes. Forskningens resultater må være relevante for utdanningene, og for ulike deler av arbeidslivet. Porteføljestyret vil gå i dialog med forskningsinstitusjonene om deres prioriterte satsingsområder.

Innovasjon i utdanningssektoren

Nærhet til og samarbeid mellom forskningsmiljøer og praksisfeltet er en gjennomgående føring. Ulike brukergrupper må mobiliseres for deltakelse i forskningsprosjekter og/eller deltakelse i spredningsaktiviteter. Forskning kan spille ulike roller i innovasjonsprosessene. En forutsetning er at det er et aktivt og forpliktende samarbeid mellom forskere og brukere/aktører i sektoren. Dette vil kreve en mobilisering av forskningsmiljøer, statlig og kommunal forvaltning, i utdanningssektoren, teknologiutviklere og læremiddelprodusenter, for å nevne noen. Forskningsmiljøer og brukere/aktører i sektoren må i samarbeid identifisere behov i praksisfeltet og utvikle prosjekter med høy forskningsmessig kvalitet. Innovasjon vil kunne omfatte både nytt forskningsdesign og ny metodikk. Når forskningsmiljøer gjennomfører prosjekter i sektoren (barnehage, skole, arbeidsliv), øker kunnskap om sektoren som forskningsfelt. Tilsvarende vil sektoren øke sin kompetanse om forskning når de inngår i samarbeidsprosjekter med forskere. Porteføljestyret vil ta initiativ til ulike mobiliseringsaktiviteter.

Redusert avstand mellom forskning og praksis

Implementering handler om å omsette forskningskunnskap til praksis. Det ligger mange utfordringer i arbeidet med å overføre ny kunnskap til praktiske områder hvor kunnskapen kan brukes. Implementeringsforskning vil ta seg alle de «hva», «hvordan» og «hvem» som ligger i implementeringsarbeidet. Porteføljen vil legge til rette for at det forskes på hvordan kunnskap kan tas i bruk. Manglende resultater – i praksis – kan skyldes at tiltak ikke virker. Men det kan også skyldes at en har mislykkes i implementeringen. Det vil være aktuelt å etterspørre mer kunnskap om hva der er som *hemmer* og hva er det som *fremmer* arbeidet med å ta i bruk forskning.

Attraktive karriereveier

En karriere i academia må være attraktiv for de gode talentene. Bare slik kan kvaliteten i forskningen opprettholdes og

videreutvikles. Forskningskapasitet i utdanningsforskning må sikres gjennom attraktive karriereveier på alle nivåer i karrieren. Forskningsrådets virkemidler skal stimulere institusjonenes arbeid med rekruttering og en karriereutvikling som fremmer kjønnsbalanse og mangfold i forskningssystemet. Forskningsrådet skal videreutvikle sine satsinger for unge forskere og bidra til å styrke forskerutdanningen gjennom nasjonalt samarbeid. Porteføljestyret vil stille krav om rekrutteringsstillinger i prosjekter og kan sette måltall om andel unge forskertalenter i investeringsporteføljen.

Åpen forskning

Digitaliseringen og ny teknologi skaper nye muligheter for å produsere og dele forskning effektivt og til å la samfunnet ta del i forskningsprosesser og resultater. Åpenhet gjør forskningen enklere å etterprøve og gjør det mulig å koble store datamengder og utvikle nye metoder på tvers av fag. Slik bidrar åpen forskning til å heve forskningens kvalitet og å flytte forskningsfronten.

Forskningsrådet vil være en pådriver for åpen forskning ut fra prinsippet om at forskning og forskningsprosesser skal være «så åpne som mulig, så lukkede som nødvendig». Forskningsrådets policy for åpen forskning fra 2020 beskriver tiltak innenfor en rekke områder som Forskningsrådet selv eller i samarbeid med andre skal gjøre for å oppnå dette. Porteføljestyret vil aktivt følge opp Forskningsrådets policy om åpen forskning.

Tverrfaglighet

Tverrfaglig forskning er først og fremst et virkemiddel for å realisere andre målsettinger og ikke et mål i seg selv. Men noen problemstillinger kan kreve at forskere fra forskjellige fag arbeider sammen for å oppnå ny kunnskap som ikke ville vært mulig å få uten tverrfaglig samarbeid. Tverrfaglig forskning kan på samme måte som monofaglig forskning bidra til å kunne flytte forskningsfronten og frambringe ny kunnskap som vil kunne løse store samfunnsutfordringer. Porteføljestyret vil åpne for tverrfaglig samarbeid i utlysninger.

Internasjonalt samarbeid

Godt internasjonalt samarbeid er en forutsetning for utvikling av forskning og et velfungerende forskningssystem. Gjennom sine virkemidler vil Forskningsrådet stimulere til høy deltakelse i internasjonalt forskningssamarbeid. For å legge til rette for at nasjonale og internasjonale finansieringskilder samspiller godt, inngår det internasjonale arbeidet som en integrert del av alle deler av Forskningsrådets virksomhet. På nordisk nivå har NordForsk i samarbeid med Nordisk ministerråd og forskningsrådene i de nordiske landene etablert et felles forskningsprogram. Målet med dette er å styrke Nordens posisjon innenfor utdanningsforskning og finansiere komparative prosjekter på områder med høy relevans for politikkutvikling. Nasjonale satsinger fungerer ofte som kvalifiseringsarena for deltakelse i større internasjonale prosjekter. Porteføljestyret vil legge til rette for internasjonalt samarbeid i utlysninger.

Bygge forskningskompetanse

Bygge opp forskningssvake områder der det er identifisert behov for å styrke kvaliteten: Sikre rekruttering, strategisk samarbeid og fornyelse av forskningsfeltet. Porteføljestyret vil ta initiativ til å videreutvikle forskningssvake områder der det er behov for å bygge kompetanse.

For å høyne nivået på forskningen bør det satses på fremstående miljøer internasjonalt, som bør oppmuntres til samarbeid med svakere miljø. Dette belønner høy kvalitet og muliggjør internasjonal konkurransekraft i forskningen. Slike midler må komme sammen med krav om å støtte andre miljø gjennom samarbeid kurs etc.

Mangfold og kjønnsperspektiv

Bidra til bedre kjønnsbalanse og økt mangfold blant forskningsansatte og i forskningen. Sikre kjønnsperspektiv i forskningen i tråd med policy for kjønnsbalanse og kjønnsperspektiv i forskningen. Portefølje vil aktivt bidra til kjønnsbalanse og mangfold gjennom utlysninger.

Metodemangfold

Porteføljestyret vil stimulere til metodemangfold i prosjektporteføljen.

Referanser

9	Evaluation of Norwegian education research, Forskningsrådet 2018
---	--

Investeringsmål

Hovedmålene og delmålene bygger på Forskningsrådets reviderte strategi fra 2020. I disse dokumentene inngår ikke utdanning som eksplisitt målområde, men er likevel en forutsetning for at målene nås. Hovedmålene beskriver ønsket tilstand på samfunnsnivå. Delmålene beskriver en framtidig tilstand for forskningssystemet eller brukerne av forskningen som er nødvendig for å oppnå samfunnsmålet.

Overordnet mål og prioriteringer	Hovedmål (samfunns mål)	Delmål (brukermål)
Bygge kompetanse og kvalitet i forskningen.	Gode og attraktive utdannings- og opplæringsmuligheter for hele befolkningen hele livet.	Sterke forskningsmiljøer utvikler ny kunnskap og nye metoder.
Omstilling i offentlig sektor gjennom forskningsstøttet kunnskapsutvikling og innovasjon.	Et omstillingsdyktig og kompetent arbeidsliv.	Forskning av høy kvalitet om de viktigste utfordringene.
Redusert utenforskap og høy yrkesdeltakelse.		Solid kunnskapsgrunnlag til nytte for politikkutforming, forvaltning og praksisfelt.
Et inkluderende, mangfoldig og likestilt samfunn.		Aktørene i utdanningssektoren tar i bruk ny kunnskap og nye løsninger.
Godt samspill mellom utdanning, forskning og innovasjon.		Styrket innovasjonskunnskap og innovasjonsevne i utdanningssektoren.
		Forskertalenter har attraktive karriereveier.

Forventede resultater, virkninger og samfunns effekter

Porteføljen har høye ambisjoner om å bidra til gode og attraktive utdannings- og opplæringsmuligheter for alle i befolkningen gjennom hele livet, et omstillingsdyktig og kompetent arbeidsliv med oppdaterte og relevante kunnskaper og ferdigheter, samt livskvalitet og livsmestring for alle. Det er behov for å fornye av forskningsfeltet, utvikle ny kunnskap av høy kvalitet og relevans for alle utdanningsnivåer og medvirke til forskningsbasert innovasjon. Porteføljens aktiviteter skal bidra til å nå hovedmål og delmål. Måloppnåelsen vil også være avhengig av en rekke eksterne faktorer i forskningsmiljøene, blant aktørene i feltet og utviklingen i sektoren for øvrig. Porteføljeanalyser og kartlegginger av ressursinnsatsen innenfor utdanningsforskning vil si noe om utviklingen over tid.

Intervensjonslogikken viser sammenhengen mellom hovedmål, delmål og tiltak, og forventede resultater, virkninger og samfunns effekter av innsatsen. Ett og samme tiltak vil kunne bidra til å nå flere delmål, på samme måte som ett tiltak vil bidra til flere og ulike resultater og virkninger.

Porteføljen skal bidra til både faglige og strukturelle resultater. Forventede faglige resultater er flere forskningsprosjekter i internasjonal forskningsfront, bredde i faglig, teoretisk og metodisk tilnærming i forskningen, økt rekruttering til forskningsfeltet og økt forskningsbasert innovasjon i sektoren. Forventede strukturelle mer nasjonalt- og internasjonalt samarbeid, økt deltakelse av brukere/aktører i forskningen og bedre formidling av forskningsresultater.

Resultater

Resultatene er direkte knyttet til enkeltprosjekter. Vi vil derfor bruke de tellekantene som prosjektene rapporterer på i sine sluttrapporter som indikatorer. I tillegg kan vi supplere dette med å innhente tilleggsinformasjon eller sammenligne våre data med andre kilder. Indikatorene vil i stor grad være kvantitative. Vi skiller mellom direkte resultater av forskning og innovasjon og resultater for brukerne

Noen indikatorer kan være/er:

- Forskningsresultater, herunder data og publikasjoner
- Forskningsresultatene (data, publikasjoner) er åpent tilgjengelig
- Doktorgrader
- Innovasjoner og resultater av innovasjoner
- Populærvitenskapelige fremstillinger og målgruppeorienterte formidlingsaktiviteter

Virkninger

Investeringer i forskning og innovasjon spiller en avgjørende rolle for utvikling av utdanningsforskning og for andre profesjonsutdanninger. Grunnleggende forskning bidrar til å videreutvikle anerkjente vitenskapelige teorier og metoder som annen type forskning kan bygge videre på. Den blir utgangspunkt for ny forståelse og nye problemløsninger.

Investeringene spiller også en viktig rolle i utviklingen av forskningssystemet. Gode finansieringsverktøy er avgjørende i karriereutviklingen til forskere på ulike stadier av deres karrierer og skal også bidra til kjønnsbalanse. Investeringene skal videre bidra til å utvikle faglige tyngdepunkter og bygge sterke forskningsmiljøer i hele landet. Investeringene skal også fremme nasjonalt og internasjonalt forskningssamarbeid.

Vi forventer også virkninger av våre tiltak for brukere utenfor akademia. Resultater som følge av porteføljens aktiviteter

forventes å bli implementert og ha betydning for utvikling av sektoren. Det forventes at det blir økt tilgang til norsk forskningsbasert kunnskap av høy kvalitet som kan tas i bruk på ulike nivå i sektoren; blant f.eks. barnehagelærere, lærere, barnehage- og skoleeiere, arbeidsliv, forvaltning og politikere, men også av forskningsmiljøene. Det er forventet at forskningsmiljøene er styrket og at flere miljøer er på internasjonalt nivå. En klarere kobling mellom forskergrupper bak prosjektene i porteføljen og institusjonenes strategier er viktig for å få til denne styrkingen. Videre forventes det at forskningskompetanse i enheter og virksomheter har økt, bl.a. gjennom deltakelse i nasjonalt og internasjonalt forskningssamarbeid. Og det forventes mer forskningsbaserte lærerutdanninger. Vi skiller mellom virkninger for forskningssystemet (kortsiktige) og virkninger for brukerne (langsiktige).

Noen indikatorer kan være/er:

- Virkninger for forskningssystemet
  - Nasjonalt og internasjonalt samarbeid (Sampublisering og samarbeidsrelasjoner – på tvers av institusjoner og land)
  - Rekruttering til forskning
  - Karriereutvikling hos stipendiater
  - Brukermidvirkning i prosjekter
  - Vitenskapelig gjennomslag (f.eks. ta i bruk nye verktøy for å fange opp siteringer samt caser som vurderes av fagfeller ved sluttrapportering - f.eks. panel som vurderte søknaden)
  - Utdanningsrelaterte prosjekter som søker og får finansiering i åpne arenaer i Forskningsrådet
  - Prosentandel utdanningsvitenskapelige prosjekter som søker og får finansiering totalt
  - Regional fordeling av utdanningsvitenskapelige prosjekter finansiert av Forskningsrådet
  - Finansiering fra EU
- Virkninger for brukerne utenfor forskningssystemet
  - Anvendelse av utdanningsvitenskapelig forskning og innovasjon hos brukere utenfor forskersamfunnet - i barnehage og utdanning, i forvaltningen og av myndigheter (Her kan brukere av forskning innlemmes i å vurdere forskningens virkning for dem)
  - Deltakelse fra brukere (barnehager, skoler, kommuner og fylkeskommuner) i forsknings- og utviklingsprosjekter
- Virkninger av øvrige tiltak innenfor fagporteføljen
  - Tiltakene for fagporteføljen bidrar til å integrere utdanningsvitenskapelige perspektiver og problemstillinger i forskningen innenfor de strategiske områdene i Forskningsrådets strategi. De vil dermed både bidra til mer utfordringsrevet utdanningsvitenskapelig forskning og til målet om at den totale andelen finansiering til humaniora skal opp til fem prosent.

Samfunnseffekter

Utdanningssektoren er en sammensatt og viktig sektor som involverer store deler av befolkningen, direkte og indirekte. Innsatsen forventes å bidra til at forskningen om og for utdanningssektoren har bedre kvalitet og relevans. På denne måten forventes det at Porteføljen *Utdanning og kompetanse* bidrar til å øke kvaliteten i kunnskapsgrunnlaget som skal ligge til grunn for en mer forskningsbasert utvikling av sektoren. Effekten forventes å være en utdanningssektor av høy kvalitet som gir barn, elever, studenter, kandidater og andre voksne relevant kompetanse for fremtidens samfunn. Videre forventes gode og attraktive utdannings- og opplæringsmuligheter for hele befolkningen, for et omstillingsdyktig og kompetent arbeidsliv.

Forskningen skal være kritisk og uavhengig, ligge i forkant, stille nye spørsmål og åpne for det som kan bli relevant. Den grunnleggende forskningen utvikler et repertoar for forståelse og en kunnskapsberedskap som er avgjørende for å kunne håndtere både dagens og framtidige samfunnsutfordringer og har en viktig funksjon i samspill med anvendt forskning og innovasjon.

I hele spennet fra grunnleggende til anvendt forskning og innovasjon gir utdanningsforskningen bidrag som er viktige for at utdanningssystemet kan ivareta sitt mandat. Slik vil den indirekte bidra til å løse de store samfunnsutfordringene som er reflektert i Forskningsrådets strategiske prioriteringer.

Noen indikatorer kan være/er:

- Et utdanningssystem som gir muligheter for alle uavhengig av bakgrunn, alder, kjønn og bosted og bidrar til høy grad av fullføring i skole og utdanning.
- Relevant etter- og videreutdanning er tilgjengelig for arbeidstakere i alle bransjer og faser i yrkeskarrieren og bidrar til høy yrkesdeltakelse
- Ny og relevant kunnskap er tilgjengelig og tas i bruk av kompetente arbeidstakere i bedrifter og offentlige etater og bidrar til utvikling og fornyelse i hele samfunnet.

Tiltak

Delmål (brukermål)	Egne tiltak	Forventes oppnådd gjennom øvrig innsats
Sterke forskningsmiljøer utvikler ny kunnskap og nye metoder.	<p>Brede utlysninger av:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Forskerprosjekter (FP) • kompetanse- og samarbeidsprosjekter (KSP) • innovasjonsprosjekter (IP-O) <p>Sikre gode og robuste forskningsmiljøer gjennom aktuelle føringer som:</p> <ul style="list-style-type: none"> • samarbeid nasjonalt og internasjonalt • tverrfaglige tilnærminger • kobling til institusjonens strategier • rekrutteringsstillinger <p>Monitorering med henhold til porteføljens utvikling, sammensetning, bredde og mangfold.</p> <p>Sikre en balansert portefølje.</p> <p>Investere i de beste prosjektene innenfor prioriterte områder.</p>	<p>Bredde og balanse i den samlede innsatsen i Forskningsrådet.</p> <p>Utdannings- og kompetanse perspektiver integrert i andre budsjettformål og porteføljer. feks:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Velferd, kultur og samfunn • Humaniora og samfunnsvitenskapelig • Demokrati, styring og fornyelse • Global utvikling • Helse <p>Flere EU-prosjekter som integrerer utdanningsperspektiv.</p>
Forskning av høy kvalitet om de viktigste utfordringene.	<p>Sikre relevante prosjekter gjennom målrettede utlysninger.</p> <p>Investere i de beste prosjektene innenfor prioriterte områder.</p> <p>Sikre balanse i porteføljen og prosjekter med krav om samarbeid og/eller eierskap i utdanningssektoren.</p>	
Solid kunnskapsgrunnlag til nytte for politikkutforming, forvaltning og praksisfelt.	<p>Aktiv porteføljestyring.</p> <p>Bidra til at relevant forskning blir oppsummert, publisert, formidlet og delt på ulike arenaer og møteplasser, slik at sektoren får nytte av kunnskapen som utvikles.</p>	
Aktørene i utdanningssektoren tar i bruk ny kunnskap og nye løsninger.	<p>Styrke samspillet mellom utdanning, forskning og praksis og lyse ut prosjekter med krav om samarbeid og brukervedvirkning.</p> <p>Mobilisere ulike brukergrupper for deltakelse i forskningsprosjekter og/eller spredningsaktiviteter.</p>	Satsing på innovasjon i offentlig sektor og øvrig arbeidsliv.
Styrket innovasjonskunnskap og innovasjonsevne i utdanningssektoren	<p>Utlisninger av IP-O og KSP for å styrke forskningens rolle i utdanningssektorens utviklings- og innovasjonsarbeid. og fornyelse av tjenester, infrastruktur og forvaltning.</p> <p>Styrke data-, analyse -og statistikk-grunnlaget om innovasjon i utdanning for å forbedre kunnskapen om behov.</p> <p>Bidra til systematiske forsøk, intervensjonsstudier og evaluering av nye løsninger.</p> <p>Utvikle gode mekanismer for formidling og deling av kunnskap om resultater av og erfaringer med innovasjon.</p>	Strategi for innovasjon i offentlig sektor ^[10]
Attraktive karriereveier for	Lyse ut unge forskertalenter.	Videreutvikling av Forskningsrådets

Delmål (brukermål)	Egne tiltak	Forventes oppnådd gjennom øvrig innsats
forskertalentene.	<p>Videreføre satsing rekruttering og karriereutvikling tidlig i karriereløpet.</p> <p>Styrke kvalitet og relevans i doktorgradsutdanningen.</p> <p>Arbeide for kjønnsbalanse og mangfold blant prosjektledere og stipendiater.</p>	virkemidler for rekruttering og tidlig karriere.

Referanser

10	Forskningsrådets strategi for innovasjon i offentlig sektor
----	---

Budsjettformål

Kunnskapsdepartementet finansierer porteføljens budsjettformål.

Forskningsrådet mottar midler ifra Kunnskapsdepartementet knyttet opp mot ulike satsinger for, om og i utdanningssektoren. Dette er budsjettformålene *Forskning og innovasjon i utdanningssektoren FINNUT, LÆREEFFEKT og PROFESJON*.

Departementet har høye ambisjoner for forskning om utdanning og kompetanse og har en egen strategi for utdanningsforskning, *Strategi for utdanningsforskning 2020–2024 "Forskning, kunnskapsmeglning og bruk"*. Strategien skal også bidra til å følge opp regjeringens *Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2019–2028*. Strategien bidrar også til å utvikle fagmiljøer av fremragende kvalitet, styrke forskningsdrevet innovasjon, og møte store samfunnsutfordringer.

Forskning av høy kvalitet og relevans er viktig for å treffe gode beslutninger på alle nivåer i utdanningssektoren. Forskning skal gjøres tilgjengelig og forståelig og den skal bidra til en opplyst og kunnskapsbasert utdanningsdebatt.

Ressursinnsatsen gjennom Forskningsrådet er Kunnskapsdepartementets viktigste virkemiddel for kontinuitet og langsiktighet i styrkingen av forskerkompetansen og kapasiteten i utdanningsforskningen.